

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора кафедри морфології Сумського державного університету МОН України професора

Ткача Геннадія Федоровича на дисертаційну роботу Войценко Костянтина Івановича «Морфологічні особливості структурних компонентів колінного суглоба на різних термінах опіювального впливу» подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 55.051.05 при Сумському державному університеті МОН України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія

1. Актуальність теми дисертації

Сьогодні в Україні надзвичайно великою проблемою є патологія суглобів, яку можна віднести до гетерогенної групи захворювань різної етіології. Захворювання суглобів характеризується хронічним прогресуючим порушенням метаболізму суглобового хряща, кісткової структури епіфізів з подальшим втягненням в дегенеративний процес інших елементів суглоба, що супроводжується розвитком деформації суглобів, дисконгруентністю, больовим синдромом, втратою функціональної активності, розвитком вторинного запального процесу різної інтенсивності, інвалідизацією та зниженням якості життя пацієнтів. Кількість хворих з патологією кістково-м'язової системи та сполучної тканини в Україні з кожним роком зростає. Окрім того, небезпеку становить ще й той факт, що останніми роками досить часто хвороба вражає пацієнтів працездатного віку - після 40 років, особливо у жінок. Це являє собою соціально-економічну проблему і є однією з причин стійкої втрати непрацездатності з подальшою інвалідизацією.

Неконтрольоване вживання сильнодіючих і психотропних препаратів медичного та сурогатного походження є складною і актуальною проблемою, а її наслідки на організм вражаючі.

Аналіз літературних джерел показав, що роботи присвячені патоморфологічним змінам в тканинах та органах при неконтрольованому вживанні опіювальних середників медичного та кустарного виробництва в невеликій кількості існують. Але все ж таки, на сьогодні нез'ясованими завданнями залишаються прояви токсичної хондропатії на підґрунті опіювального впливу та розвиток динаміки появи та наростання дегенеративних змін структурних компонентів хряща колінного суглоба при гострій, субхронічній та хронічній фазах перебігу експериментального опіювального впливу.

Отже, вивчення поведінки структурних компонентів хряща суглобів в експериментальній морфології має значне теоретичне значення, що в подальшому буде формувати важливе практичне уявлення в розробці нових методів діагностики та лікування проблем даної патології.

2. Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами

Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького і є частиною науково–дослідної теми кафедри нормальної анатомії «Структура органів та їх кровоносного русла в онтогенезі, під дією лазерного опромінення та фармацевтичних засобів при порушеннях кровопостачання, реконструктивних операціях та цукровому діабеті» (номер держреєстрації 0110U001854), що виконувалась впродовж 2010-2014 рр., «Структурна організація, ангіоархітектоніка та антропометричні особливості органів у внутрішньо – та позаутробному періодах розвитку, за умов екзо - та ендопатогенних факторів» (номер держреєстрації 0115U000041), яка виконувалась впродовж 2015-2019 рр. Тема дисертації затверджена Вченою радою медичного факультету №1 від 16.04.2014., витяг з протокола №7..

3. Новизна основних наукових положень, висновків, практичних рекомендацій, а також проведених наукових досліджень та одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертантом вперше встановлено динаміку морфологічних змін у хрящі, який вкриває дистальний епіфіз стегнової та проксимальний епіфіз великогомілкової кістки в результаті опіювального впливу, що може бути взято практичними лікарями за основу при застосуванні опіювального впливу у медичній практиці.

Результати роботи мають практичне значення для морфологів, патоморфологів та травматологів в аспекті розробки нових методів діагностики, профілактики та лікування патології хряща колінного суглоба у хворих опіюванією.

Отримані дані щодо структурних особливостей хрящового покриття колінного суглоба в нормі та протягом перебігу хронічного опіювального впливу є джерелом фундаментальних даних на які можуть спиратися дослідники при вивченні проблем експериментальної морфології, патоморфології та травматології.

Виявлення закономірностей перебудови у структурних компонентах хряща колінного суглоба на певному етапі перебігу хронічного опіювального впливу, коли ще можливе збереження, стабілізація та можливо часткове відновлення функціональної спроможності морфологічних структур хрящового покриття в наслідок експериментальної ішемізації та інтоксикації, є важливим етапом у процесі стимулювання регенеративної активності ураженої тканини.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Отриманні результати дають основу для більш глибокого розуміння процесів динаміки виникнення та морфологічної трансформації компонентів суглобового хряща колінного суглоба в результаті опіювального впливу; відкривають можливість створити фундаментальне морфологічне підґрунтя з метою подальшого експериментального дослідження патологічного впливу препаратів опіювальної групи на системи й органи з метою подальшої розробки

практичних рекомендації щодо тривалості використання та дозування препаратів даної групи. Результати даного дослідження можуть увійти в основу створення морфологічної бази з метою використання її в практичній діяльності морфологів, що займаються експериментальними дослідженнями на тваринних моделях. Робота має практичне значення для експериментальної морфології, загальної хірургії, анестезіології, наркології та травматології, оскільки може бути морфологічним підґрунтям в розробці нових методів дифдіагностики, профілактики та лікування токсичних опіюїдних впливів на структурні компоненти суглобового хряща колінного суглоба в контингенті наркозалежних хворих. Отримані нами результати, що виявляються в динаміці змін у складі компонентів суглобового хряща колінного суглоба при експериментальному опіюїдному впливі є фундаментальною морфологічною базою, на дані якої можуть у своїх дослідженнях опиратися морфологи при вивченні питань експериментального токсичного впливу на суглобовий хрящ колінного суглоба та практичні хірурги, травматологи при лікуванні пацієнтів з ураженнями суглобів, що належать до даної нозологічної групи.

Матеріали дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес та наукову роботу на: кафедрі анатомії людини та гістології медичного факультету Ужгородського національного університету; кафедрі анатомії людини Української медичної стоматологічної академії; кафедрі анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медичного університету; кафедрі оперативної хірургії з топографічною анатомією Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; кафедрі анатомії людини Харківського національного медичного університету; кафедрі анатомії, топографічної анатомії та оперативної хірургії Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»; кафедрі анатомії людини Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського; кафедрі клінічної анатомії та оперативної хірургії Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова; кафедрі анатомії людини імені М. Г. Туркевича Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»; кафедрі анатомії людини, оперативної хірургії і топографічної анатомії Івано-Франківського національного медичного університету; кафедрі анатомії людини Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова; кафедрі морфології медичного інституту Сумського державного університету.

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна робота Войценка К. І., виконана з використанням сучасних морфологічних методів досліджень на достатній для статистичного аналізу кількості експериментального матеріалу.

Усі використані методики є загальновизнаними та такими, що визнані у наукових експериментальних дослідженнях медико-біологічного спрямування як в Україні, так і за кордоном.

Усі дослідження виконані правильно, всі положення, висновки та практичні рекомендації є логічними, виходять із результатів власних досліджень. Статистична обробка викладених даних проведено у повному обсязі, їх статистична значимість не викликає сумнівів.

6. Обсяг та структура дисертації

Дисертація оформлена згідно загальноприйнятій схемі, написана державною мовою, викладена на 208 сторінках, з них 143 сторінок основного тексту. Дисертація містить такі розділи: вступ, аналітичний огляд літератури, матеріали та методи дослідження, три розділи з результатами власних досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота ілюстрована 65 рисунками, 5 таблицями, 5 діаграмами. Список використаних джерел літератури складається з 331 джерел, із яких 132 кирилицею і 199 латиницею.

7. Характеристика розділів роботи

У відповідності до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» дисертаційна робота Войценка К. І. починається з анотації, ключових слів і списку публікацій за темою дисертації, які написані державною та англійською мовами. В анотації стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни і практичного значення.

У вступі автор всебічно обґрунтовує актуальність теми дисертаційної роботи, вказує новизну і практичне значення, формулює мету та завдання дослідження.

Розділ 1 «Огляд літератури» складається із 2 підрозділів. У першому «Аналіз статистичних даних щодо ураження структур опорно – рухового апарату» описані найчастіші причини ураження суглобів, відмічений зв'язок деяких патологічних станів, що супроводжується змінами структур опорно - рухового апарату, які виникають після прийому певних груп фармацевтичних препаратів.

Другий «Методи виявлення змін у структурах опорно – рухового апарату» присвячений найбільш інформативним діагностичним сучасним методам дослідження.

Огляд літератури закінчується узагальненням, що аргументують вибір теми дисертаційного дослідження, формулювання мети і завдань.

Розділ 2 «Матеріали і методи дослідження» автор дає характеристику використаних методів дослідження при виконанні експериментальної науково-дослідної роботи, докладно і грамотно описані всі використані методики.

Розділ 3 «Результати власних досліджень» складається із 3 підрозділів. У першому підрозділі досліджено морфологію колінного суглоба в нормі. Другий підрозділ присвячений дослідженню на макро -, мікро- та ультраструктурних рівнях компонентів суглобового хряща колінного суглоба щурів у динаміці перебігу експериментального опіоїдного впливу.

У результаті проведеного мікроструктурного, морфометричного та ультраструктурного дослідження хрящового покриття дистального епіфіза

стегнової кістки та проксимального епіфіза великогомілкової кістки у динаміці перебігу експериментального опіюючого впливу автор стверджує, що через 7 та 14 діб виникало розволокнення та руйнування основної речовини безклітинної пластинки, з'являлись зміни тинкторіальних властивостей колагенових волокон тангенціальної й перехідної зони суглобового хряща. У ділянці променистої зони хряща з'являлись клітини з ознаками вираженої вакуольної дистрофії та некрозу. Через 14 діб виникали ділянки зниження висоти хрящової тканини в межах суглобового хряща. Дані прояви свідчать про поглиблення деструктивно-дегенеративних змін суглобового хряща. Під час мікроскопічного дослідження через 35 та 42 доби, виявлено що, наприкінці 35-ої доби присутні ознаки формування остеофітів з паралельно встановленими ознаками зниження проліферативної активності хондроцитів епіфізарного хряща. При ультраструктурному дослідженні встановлено, що у хондроцитах поверхневої зони відзначали ознаки виразної деструкції цитоплазми – органел. У перехідній та базальній зоні досить часто зустрічались хондроцити, що зазнавали значних змін.

У третьому підрозділі дана характеристика структурних компонентів хрящового покриття колінного суглоба щурів після двотижневої відміни опіюючого впливу: на мікроскопічному рівні виявлено, що не відбувається дистрофічно-дегенеративних змін, також не відзначається вираженої репаративної регенерації хрящової тканини. На ультраструктурному рівні відмічається деструктивно змінені хондроцити в проміжній та базальній зонах, які зустрічались рідше ніж у тварин, яким безперервно вводили налбуфін.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» здобувач за допомогою сучасних взаємодоповнюючих методів дослідження отримав нову інформацію щодо структурних особливостей компонентів колінного суглоба в нормі та динаміку їх змін на різних термінах перебігу експериментального опіюючого впливу. Використаний у роботі метод статистичного аналізу дозволив систематизувати отримані результати, провести паралелі процесів, які відбуваються у структурних компонентах колінного суглоба в нормі, та в динаміці експериментального опіюючого впливу.

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях і авторефераті

Матеріали дисертаційної роботи висвітлені у 15 наукових працях, з них 1 у вітчизняному фаховому виданні, рекомендованому для публікацій результатів дисертаційних робіт, 10 у закордонних виданнях, 4 у матеріалах конференцій та симпозіумів.

9. Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Автореферат містить усі положення дисертації і у структурному й змістовному відношенні відповідає вимогам щодо кандидатських дисертацій.

10. Матеріали для наукової дискусії. Питання, пропозиції та зауваження

Роботу відзначає логічна послідовність викладеного матеріалу. Обґрунтованість наукових результатів презентована численними мікросвітлинами, графіками і таблицями. Суттєвих зауважень до змісту, постановки, розробки та вирішення проблеми в цілому немає. Однак, є окремі зауваження щодо її змісту та оформлення:

1. Огляд літератури містить багато загальновідомої інформації. Так, у першому підрозділі наведені дані про причини та ускладнення патології опорно-рухового апарату, що на мою думку, не є доцільним для кандидатської дисертації.

2. У роботі зустрічається некоректне використання анатомічних термінів:

На початку роботи дисертант вказує «хрящове покриття дистального кінця стегнової кістки», далі по тексту «хрящове покриття ділянки дистального епіфіза стегнової кістки». У тексті роботи, підписах рисунків слід додержуватись однієї термінології.

3. Бажано всі фотографії зробити формату 9 x 12 см. та позначки на них зробити однаковими.

4. У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» дисертант докладно і всебічно аналізує власні результати, пояснює можливі механізми змін, що виникають. Проте інформації про порівняння отриманих результатів з результатами інших дослідників обмаль.

5. Є помилки у оформленні списку використаних джерел. Понад третини посилань застарілі.

ПИТАННЯ:

1. Чому для вивчення поведінки структурних компонентів суглобового хряща на різних термінах опіювання впливу Вами вибрано саме колінний суглоб?

2. Для чого Ви збільшували введену дозу налбуфіну гідрохлориду піддослідним тваринам?

3. Які головні зміни Ви можете виділити, що відбулися у колінному суглобі? Чи вважаєте Ви, що ці зміни відбуваються у кожного, кому вводять налбуфін?

4. Чи можна вважати, що зміни, які відбуваються у колінному суглобі щурів за впливу налбуфіну, також будуть відбуватися і у колінному суглобі людини (екстраполювати)?

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Войценко Костянтина Івановича «Морфологічні особливості структурних компонентів колінного суглоба на різних термінах опіювання впливу», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія

відповідає паспорту спеціальності, затвердженому постановою президії ВАК України від 11.09.2002 р. № 14-09/8 є самостійною завершеною науково-дослідною працею. За актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, методичним рівнем, теоретичним і практичним значенням, об'ємом виконаних досліджень дисертація відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015, №1159 від 30.12.2015 і №567 від 27.07.2016), а її автор Войценко Костянтин Іванович заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія.

Офіційний опонент -
професор кафедри морфології
Сумського державного університету,
доктор медичних наук, професор

Геннадій ТКАЧ

Підпис	<i>Ткач Г.</i>
засвідчую	<i>пробіраю</i>
	<i>Урасум</i>
	відділу кадрів